

**Convegno internazionale di studi:
“Gli Arbëreshë d'Italia, una civiltà tra
le due sponde dell'Adriatico”**

**Konferencë ndërkombëtare:
“Arbëreshët e Italisë: Një qytetërim mi-
dis dy brigjeve të Adriatikut”**

**International Conference:
“The Arbëreshë of Italy: A Civilization
Between the Two Shores of the Adriatic
Sea”**

**February 19-20, 2026, Bologna (Italy),
Department of Arts, University of Bologna**

CALL FOR PAPERS

International Conference: “The Arbëreshë of Italy: A Civilization Between the Two Shores of the Adriatic Sea”

The conference aims to provide an interdisciplinary academic space for the study of the Arbëreshë and Albanian diasporas in Italy, focusing on:

- A. The spread of the Arbëreshë diaspora in southern Italy and the metropolitan cities of central and northern Italy, namely Naples, Grottaferrata (Rome), Prato and Campi Bisenzio (Florence), Chieri (Turin), Milan, Parma, etc.
- B. The new Albanian diaspora in Italy.

The conference is organized by the Department of Arts, University of Bologna, Italy, and the “Aleksandër Xhuvani” University, Elbasan, Albania, in collaboration with the University of Tirana, “Luigi Gurakuqi” University, Shkodër and the University of Vlorë “Ismail Qemali”. The initiative is part of a joint research project between the Department of Arts of the University of Bologna and the “Alexander Xhuvani” University of Elbasan, directed by Donatella Biagi Maino, Giuseppe Maino, and Meleq Shopi, on the framework theme “Arbëreshë and Albanian Diaspora in Italy: Challenges and Perspectives in the Preservation and Affirmation of Linguistic, Ethnocultural, and Historical Heritage”.

The Arbëreshë of Italy, or a Two-Faced Civilization: between ethnicity and the original Byzantine Orthodox rite and the Latin Catholic faith, as well as new trends in bilingual (and bicultural (Italo-Albanian) situations, is the essential topic of the conference. Through the papers presented, the conference aims to reach reasoned conclusions regarding bilingualism and biculturalism in historical Arbëreshë environments and in the new Albanian diaspora that arose with the exodus of the 1990s and continued in central and northern Italy. Further studies and research will highlight a significant cultural and linguistic heritage that derives from the Arbëreshë diaspora in Italy and around the world. The conference will present studies on the bilingualism and bilingual onomastics of the Arbëreshë of Italy, drawing in particular on the research of Emanuele Giordano, Father Antonio Bellusci, Eric P. Hamp, Giovan Battista Pellegrini, Eqrem Çabej, Father Giuseppe Valentini, Ernest Koliqi, Martin Camaj, Dhimitër S. Shuteriqi, Jup Kastrati, Pasquale Scutari, Antonino Guzzetta, Nasho

Jorgaqi, Francesco Altimari, Matteo Mandalà, Gjovalin Shkurtaj, Rexhep Ismajli, Klara Kodra, etc. The project intends to proceed with an exploratory study of the intertwined civilization and the Italo-Albanian symbiosis of the settlements of southern Italy and Sicily, which for over five centuries have shared Italian and Albanian, separated from their original stock but with a deeply rooted ethnicity and typically Balkan traditions, particularly with the Byzantine Orthodox rite and with customs and traditions not yet fully Italianized. The Arbëreshë bilingualism: Albanian-Italian, even in the form of diglossia, shows clear signs in the lexicology and terminology. Greco-Byzantine ecclesiastical tradition, still arousing the interest of anthropologists, linguists, cultural scholars, and art historians. Bilingual toponymy and anthroponymy: Italian and Albanian (Arbëreshë) in the Arbëreshë settlements of Italy are exemplary cases such as San Giorgio Albanese (Mbuzat), San Cosmo Albanese (Strigar), Piana degli Albanesi (Hora e Arbëreshëvet), Contessa Entellina (Kundisa), etc. New contributions from the Albanian community in central and northern Italy: the terms themselves, such as Italo-Albanians, Siculo-Albanians, used in Italy to refer to the Arbëreshë, as well as the Albanians of Italy, widely used in Albanological literature on both sides of the Adriatic, are of great interest and will be used as indicators and keys to interpreting the bifurcated civilization of the Arbëreshë in Italy, as a diaspora located between ethnicity and the Byzantine Orthodox rite. Presentations and discussions will also address the history of Arbëreshë settlements in Italy, particularly the Byzantine Orthodox rite as part of this diaspora's efforts to preserve itself and affirm its ethnic and religious values, as Balkans in Italy, yet distinct from the Italian contexts in which they have lived for centuries. Consideration will also be given to the issue of Muslim Albanians living in Italy, as well as Italianized or modern (but not traditionally Albanian) onomastics (personal names) as indicators of the process of inclusion of Italian Albanians into the Italian and European urban and cultural fabric.

Main topics of relations and communications

- The history of the founding of Arbëresh settlements in Italy.
 - The map of the geographical distribution of Albanian-speaking Arbëresh (ancient and recent) settlements.
 - Arbëresh settlements in Italy are of great interest to the field of Albanology. Studying the mechanisms of vitality of a linguistic system allows for a presentation of the knowledge and analysis of the language in diasporic contexts. Therefore, data on Arbëresh onomastics in Italy are also very valuable, as are those on the “diaspora of the diaspora” present in many countries far from the ancient homeland of “Arbëria”, especially in America, Australia, etc.
 - A detailed investigation of the names of villages, streets, squares, etc., in two languages, Italian and Albanian: “Mirë se vini në Shën-Mitër Koronë! (Welcome to San Demetrio Corone!); Mirë se vini në Strigar! (Welcome to San Cosmo Albanese!); Jam ka Ungra (I am from Ungro); Jam ka Spixana (I am from Spezzano Albanese)”.
- It is worth noting that, even today, in almost all Arbëreshë settlements, the Albanian name is also used alongside the official Italian names. For example: San Giorgio Albanese – Mbuzati; Macchia Albanese – Maqi; Frascineto – Frasnitë; Cerzeto – Qana; Ginestra – Zhura; Mezzojuso – Munxifsi; Pallagorio – Puhëriu, etc.
- The new Albanian diaspora in Italy: the main cities where Albanian communities live

and work in northern and central Italy.

- The interaction between the historic centers of the Arbëreshë diaspora in Italy and the newcomers of the emigration of the last thirty years.
 - The Albanian Language and the Italian Language. Influences of Italian on Albanian.
 - Italian Albanologists: Vittore Pisani, Carlo Tagliavini, Giovanni Battista Pellegrini, etc.
 - Grammars of the Albanian language and dictionaries of written Albanian by Italian authors, such as A. Leotti.
 - Italian–Albanian and Albanian–Italian dictionaries: A. Leotti, F. Leka, Zef Simoni, Shpëtim Çuçka, among others.
 - Italian literature translated into Albanian (authors and works), from The Aeneid by Virgil, Dante Alighieri's Divine Comedy, Boccaccio's Novellas, to works by Umberto Eco, Dino Buzzati, Carmine Abate, etc. Renowned translators include Pashko Gjeci, Amik Kasoraho, Donika Omari.
 - Albanian literature translated into Italian.
 - Albanian authors who live and write in Italian, or in both Italian and Albanian.
 - Prominent figures of the Albanian nation who studied in Italy and became distinguished names in the academic world, such as Gjon Gazulli at the University of Bologna, among others.
 - The Interaction of Arbëresh Dialects with the Italian Language: A Sociolinguistic Analysis of Language Contact
 - Preservation of Indo-European structures in the Arbëresh Language: A Comparison with Standard Albanian: Morphology, syntax, and lexicon of Arbëresh dialects as a reflection of the evolution of Albanian.
- The challenges of teaching the Albanian language among the Albanian diaspora in Italy.
- The Albanian-language program on RAI-1: the value and perspectives of this initiative.

The conference's Scientific Committee will provide support, particularly for young scholars who will present their perspectives on the above topics.

Instructions for Participation

1. The official languages of the conference will be Albanian, Italian, and English. Papers will be accepted in one of these three languages.
2. The deadline for submitting abstracts (in English and Italian) is **January 12, 2026**.
3. Confirmation for all participants will be sent by **January 30, 2026**.
4. The abstract must not exceed 250 words and must include the author's name, institution, email address, and the title of the paper.
5. Abstracts must be submitted by the deadline to the email address:
meleq.shopi@uniel.edu.al

Conference Schedule

The conference will be held in person at the Department of Arts of the University of Bologna on **February 19 and 20, 2026**.

Each participant will be given 10 minutes, with a PowerPoint presentation in English or Italian recommended.

* * *

Scientific Committee

Prof. dr. Donatella Biagi Maino – University of Bologna
Prof. dr. Riccardo Brizzi – University of Bologna
Prof. dr. Giuseppe Maino – University of Bologna, The New York Academy of Sciences
Prof. dr. Klodeta Dibra – University of Tirana, Faculty of Foreign Languages
Prof. dr. Bardhosh Gaçe – “Ismail Qemali” University, Valona
Prof. dr. Blerta Topalli – University of Bergamo
Assoc. Prof. dr. Ardian Lami – Dean of the Faculty of Human Sciences, “Aleksandër Xhuvani” University of Elbasan
Prof. dr. Nertila Ljarja Haxhija – University of Shkodër “Luigj Gurakuqi”

Scientific collaborators:

Assoc. Prof. dr. Diana Kastrati – Center for Studies and Publications for the Arbëreshë, Tirana
Dr. Vilma Proko – Center for Studies and Publications for the Arbëreshë, Tirana

Organizing Committee

Assoc. Prof. dr. Meleq Shopi (chair)
Prof. Donatella Biagi Maino (co-chair)
Assoc. Prof. dr. Eranda Halluni Bilali
Assoc. Prof. dr. Ardjana Braja
Dr. Florinka Gjevori
Dr. Denis Himçi
Dr. Karmen Lazri
PhD (c) Dorina Daiu
Dr. Virginia Rasponi
PhD (c) Rezart Asllani

Konferencë ndërkombëtare: “Arbëreshët e Italisë: Një qytetërim midis dy brigjeve të Adriatikut”

Qëllimi i konferencës

Konferenca synon të krijojë një hapësirë akademike ndërdisiplinore për studimin e diasporës arbëreshe dhe shqiptare në Itali, duke u përqendruar në:

- A. Shtrirjen e diasporës arbëreshe në Italinë e jugut dhe në qytetet metropolitane të Italisë qendrore dhe veriore, si Napoli, Grottaferrata (Romë), Prato dhe Campi Bisenzio (Firence), Chieri (Torino), Milano, Parma, etj.
- B. Diasporën e re shqiptare në Itali.

Organizatorët

Konferenca organizohet nga Departamenti i Arteve i Universitetit të Bolonjës, Itali, dhe Universiteti “Aleksandër Xhuvani”, Elbasan, Shqipëri, në bashkëpunim edhe me Universitetin e Tiranës, Universitetin “Luigj Gurakuqi”, Shkodër dhe Universitetin “Ismail Qemali”, Vlorë.

Kjo nismë është pjesë e një projekti të përbashkët kërkimor midis Departamentit të Arteve të Universitetit të Bolonjës dhe Universitetit “Aleksandër Xhuvani” të Elbasanit, të drejtuar nga Donatella Biagi Maino, Giuseppe Maino dhe Meleq Shopi, me temë kornizë: “Arbëreshët dhe diaspora shqiptare në Itali: sfida dhe perspektiva në ruajtjen dhe afirmimin e trashëgimisë gjuhësore, etnokulturore dhe historike”.

Tema qendrore e konferencës

Arbëreshët e Italisë, si një civilizim me dy faqe – midis përkatësisë etnike dhe ritit të lashtë bizantin-ortodoks nga njëra anë dhe besimit katolik latin nga ana tjetër – si dhe prirjeve të

reja të dygjuhësisë dhe dykulturësisë (italo-shqiptare), përbën temën thelbësore të konferencës. Përmes kumtesave të paraqitura, konferenca synon të arrijë përfundime të arsyetuara lidhur me dygjuhësinë dhe dykulturësinë në mjediset historike arbëreshe dhe në diasporën e re shqiptare që lindi me eksodin e viteve '90 dhe u përhap në Italinë qendrore dhe veriore. Studime dhe kërkime të mëtejshme do të nxjerrin në pah trashëgiminë e rëndësishme kulturore e gjuhësore që rrjedh nga diaspora arbëreshe në Itali dhe në botë. Konferenca do të paraqesë studime mbi dygjuhësinë dhe onomastikën dygjuhëshe të arbëreshëve të Italisë, duke u mbështetur veçanërisht në kërkimet e Emanuele Giordano, At Antonio Bellusci, Eric P. Hamp, Giovan Battista Pellegrini, Eqrem Çabej, At Giuseppe Valentini, Ernest Koliqi, Martin Camaj, Dhimitër S. Shuteriqi, Jup Kastrati, Pasquale Scutari, Antonino Guzzetta, Nasho Jorgaqi, Francesco Altimari, Matteo Mandalà, Gjovalin Shkurtaç, Rexhep Ismajli, Klara Kodra, etj.

Projekti synon të zhvillojë një studim eksplorues mbi bashkëjetesën italo-shqiptare në vendbanimet e Italisë jugore dhe Sicilisë, të cilat prej më shumë se pesë shekujsh ndajnë elemente të përbashkëta gjuhësore e kulturore, duke ruajtur një etnicitet të thellë dhe tradita tipikisht ballkanike, veçanërisht me ritin bizantin-ortodoks dhe me zakone ende të paitalianizuara plotësisht. Dygjuhësia arbëreshe – shqip-italisht, shpesh edhe në formë diglosie – shfaqet qartë në fushën e leksikut dhe të terminologjisë. Tradita kishtarë greko-bizantine vijon të ngjallë interesin e antropologëve, gjuhëtarëve, studiuesve të kulturës dhe historianëve të artit. Toponimia dhe antroponimia dygjuhëshe (italiane dhe arbëreshe) në vendbanimet arbëreshe të Italisë përbëjnë raste shembullore, si p.sh.: San Giorgio Albanese (Mbuzat), San Cosmo Albanese (Strigar), Piana degli Albanesi (Hora e Arbëreshëvet), Contessa Entellina (Kundisa), etj.

Konferenca do të sjellë gjithashtu kontribute të reja nga komuniteti shqiptar në Italinë qendrore dhe veriore, duke shqyrtuar terminologjinë vetë si italo-shqiptarë, siculo-shqiptarë etj., që përdoren në Itali për të emërtuar arbëreshët, si dhe termin shqiptarë të Italisë, të përhapur gjerësisht në letërsinë albanologjike në të dy anët e Adriatikut.

Diskutimet do të përfshijnë gjithashtu historinë e vendbanimeve arbëreshe në Itali, me theks të veçantë në ritin bizantin-ortodoks, si pjesë e përpjekjeve të kësaj diaspore për të ruajtur dhe afirmuar vlerat e saj etnike dhe fetare – si ballkanas në Itali, por të dallueshëm nga konteksti italian ku kanë jetuar prej shekujsh.

Do të trajtohet edhe çështja e shqiptarëve myslimanë që jetojnë në Itali, si dhe onomastika italianizuese apo moderne (por jo tradicionalisht shqiptare), si tregues të procesit të integritetit të shqiptarëve të Italisë në strukturën urbane dhe kulturore italiane e evropiane.

Temat kryesore të kumtesave dhe komunikimeve

- Historia e themelimit të vendbanimeve arbëreshe në Itali.
- Harta e shpërndarjes gjeografike të vendbanimeve arbëreshe (të lashta dhe të reja) shqipfolëse.
- Studimi i mekanizmave të vitalitetit të sistemit gjuhësor në kontekste diasporike.
- Vlerësimi i të dhënave mbi onomastikën arbëreshe në Itali, si dhe të “diasporës së diasporës” në Amerikë, Australi, etj.
- Hetim i detajuar i emërtimeve të fshatrave, rrugëve, shesheve etj., në dy gjuhë – italisht dhe shqip:

“Mirë se vini në Shën-Mitër Koronë!” (Benvenuti a San Demetrio Corone!),

“Mirë se vini në Strigar!” (Benvenuti a San Cosmo Albanese!),

“Jam ka Ungra” (Jam nga Ungro),

“Jam ka Spixana” (Jam nga Spezzano Albanese).

Vlen të theksohet se edhe sot, në pothuajse të gjitha vendbanimet arbëreshe, emri shqip përdoret krahas emrit zyrtar italian, p.sh.:

San Giorgio Albanese – Mbuzati; Macchia Albanese – Maqi; Frascineto – Frasnité;

Cerzeto – Qana; Ginestra – Zhura; Mezzojuso – Munxifsi; Pallagorio – Puhëriu, etj.

- Diaspora e re shqiptare në Itali: qytetet kryesore ku jetojnë dhe punojnë komunitetet shqiptare në Italinë veriore dhe qendrore.

- Ndërveprimi midis qendrave historike të diasporës arbëreshe dhe valëve të reja të emigracionit të tridhjetë viteve të fundit.

- Gjuha shqipe dhe gjuha italiane. Ndikime të italishtes në shqipen.

- Albanologë italianë: Vittore Pisani, Carlo Tagliavini, Giovanni Barttista Pellegrini etj.

- Gramatika të gjuhës shqipe dhe Fjalorë të shqipes së shkruar nga autorë italianë.

A.Leotti.

- Fjalorët italsiht-shqip dhe shqip italisht: A. Leotti, F.Leka, Zef Simoni, Shpëtim Çuçka etj.

- Letërsia italiane e përkthyer në shqipen (autorë dhe vepra), që nga “Eneida” e Virgjilit, Dante Aligieri, Komedia Hyjnore, Novelat e Boccaccios, Umberto Ecco, Dino Buzati, Carmine Abate etj. Përkthyes të njohur si Pashko Gjeci, Amik Kazaruho, Donika Omari.

- Letërsia shqiptare e përkthyer në italisht.

- Autorë shqiptarë që jetojnë e shkruajnë italisht apo italisht e shqip.

- Figura të shquara të Kombit shqiptar që kanë studiuar në Itali dhe janë shquar si emra të lavdishën në botën universitare, si Gjon Gazulli në Universitetin e Bolonjës etj.

- Ndërveprimi i dialekteve arbëreshe me gjuhën italiane: një analizë sociolinguistike e kontaktit gjuhësor.

- Ruajtja e strukturave indoevropiane në gjuhën arbëreshe: një krahasim me shqipen standarde: Morfologjia, sintaksa dhe leksiku i dialekteve arbëreshe si pasqyrë e evolucionit të shqipes.

- Sfidat e mësimdhënies së gjuhës shqipe në diasporën shqiptare në Itali.

- Programi në gjuhën shqipe në RAI-1: vlerat dhe perspektivat e kësaj nisme.

Komiteti Shkencor i Konferencës do të ofrojë mbështetje të veçantë për studiuesit e rinj që do të paraqesin pikëpamjet e tyre mbi temat e mësipërme.

Udhëzime për pjesëmarrje

Gjuhët zyrtare të konferencës janë shqipja, italishtja dhe anglishtja. Punimet do të pranohen në njërën nga këto gjuhë.

Afati për dorëzimin e abstrakteve (në anglisht dhe italisht) është **12 janar 2026**.

Konfirmimet e pranimit do të dërgohen më **30 janar 2026**.

Abstrakti nuk duhet të kalojë 250 fjalë dhe duhet të përfshijë:

-emrin e autorit;

-institucionin;

-adresën e e-mailit;

-titullin e kumtesës.

Abstraktet duhet të dërgohen brenda afatit në adresën e emailit:

meleq.shopi@uniel.edu.al

Programi i konferencës

Konferenca do të zhvillohet fizikisht, në Departamentin e Arteve të Universitetit të Bolonjës, më **19 dhe 20 shkurt 2026**.

Çdo pjesëmarrës do të ketë në dispozicion 10 minuta, me një prezantim PoëerPoint të rekomanduar në anglisht ose italisht.

* * *

Komiteti Shkencor

Prof. Dr. Donatella Biagi Maino – Universiteti i Bolonjës

Prof. Dr. Riccardo Brizzi – Universiteti i Bolonjës

Prof. Dr. Giuseppe Maino – Universiteti i Bolonjës, The New York Academy of Sciences

Prof. Dr. Klodeta Dibra – Universiteti i Tiranës, Fakulteti i Gjuhëve të Huaja

Prof. Dr. Bardhosh Gaçe – Universiteti “Ismail Qemali”, Vlorë

Prof. Dr. Blerta Topalli – Universiteti i Bergamos

Prof.as.dr. Ardian Lami – Dekan i Fakultetit të Shkencave Humane, Universiteti “Aleksandër Xhuvani”, Elbasan

Prof. dr. Nertila Ljarja Haxhija – Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi”

Scientific collaborators:

Prof.as.dr. Diana Kastrati – Qendra e Studimeve dhe Botimeve për Arbëreshët, Tiranë

Dr. Vilma Proko – Qendra e Studimeve dhe Botimeve për Arbëreshët, Tiranë

Komiteti Organizues

Prof.as.dr. Meleq Shopi (kryetare)

Prof. Donatella Biagi Maino (bashkëkryetare)

Prof.as.dr. Eranda Halluni Bilali

Prof.as.dr. Ardjana Braja

Dr. Florinka Gjevori

Dr. Denis Himçi

Dr. Karmen Lazri

PhD (c). Dorina Daiu

Dr. Virginia Rasponi

PhD (c) Rezart Asllani

Convegno internazionale di studi: “Gli Arbëreshë d'Italia, una civiltà tra le due sponde dell'Adriatico”

La conferenza intende offrire uno spazio accademico interdisciplinare per lo studio della diaspora arbëreshe e di quella albanese in Italia, focalizzandosi su:

A. La diffusione della diaspora arbëreshe nell'Italia meridionale e nelle metropoli dell'Italia centrale e settentrionale: Napoli, Grottaferrata (Roma), Prato e Campi Bisenzio (Firenze), Chieri (Torino), Milano, Parma, ecc.

B. La nuova diaspora albanese in Italia.

La conferenza è organizzata dal Dipartimento delle Arti, Università di Bologna, Italia, e dall'Università “Aleksandër Xhuvani”, Elbasan, Albania, in collaborazione con l'Università di Tirana, l'Università “Luigj Gurakuqi”, Scutari, e l'Università “Ismail Qemali” di Valona.

L'iniziativa si svolge nell'ambito del progetto di ricerca congiunto fra il Dipartimento delle Arti dell'Università di Bologna e l'Università “Aleksandër Xhuvani” di Elbasan, diretto da Donatella Biagi Maino, Giuseppe Maino e Meleq Shopi, sul tema quadro “Diaspora arbëreshe e albanese in Italia: sfide e prospettive nella conservazione e nell'affermazione del patrimonio linguistico, etnoculturale e storico”.

Gli Arbëreshë d'Italia ovvero una civiltà bifronte: tra etnicità e rito ortodosso bizantino originario e fede cattolica latina, nonché tra le nuove tendenze nelle situazioni bilingue (e biculturali (italo-albanesi) è il tema del convegno. La conferenza, attraverso le relazioni presentate, si propone di giungere a conclusioni argomentate riguardo al bilinguismo e al biculturalismo negli ambienti arbëreshë storici e nella nuova diaspora albanese nata con l'esodo degli anni Novanta del secolo scorso e proseguito nell'Italia centrale e settentrionale, attraverso ulteriori studi e ricerche per evidenziare un patrimonio culturale e linguistico di grande rilievo, quale discende dalla diaspora arbëreshe in Italia e nel mondo. Il convegno prevede la presentazione di studi sul bilinguismo e sull'onomastica bilingue degli Arbëreshë d'Italia, facendo riferimento in particolare alle ricerche di Emanuele Giordano, Padre Antonio Bellusci, Eric P. Hamp, Giovan Battista Pellegrini, Eqrem Çabej, Padre Giuseppe

pe Valentini, Ernest Koliqi, Martin Camaj, Dhimitër S. Shuteriqi, Jup Kastrati, Pasquale Scutari, Antonino Guzzetta, Nasho Jorgaqi, Francesco Altimari, Matteo Mandalà, Gjovalin Shkurta, Rexhep Ismajli, Klara Kodra, ecc. Il progetto intende procedere con uno studio esplorativo della civiltà intrecciata e della simbiosi italo-albanese degli insediamenti dell'Italia meridionale e della Sicilia, che da oltre cinque secoli condividono l'italiano e l'albanese, separati dal ceppo originario ma con un'etnicità profondamente radicata e tradizioni tipicamente balcaniche, in particolare con il rito ortodosso bizantino e con usi e costumi non ancora del tutto italianizzati.

Il bilinguismo arbëreshë: albanese-italiano, anche nella forma della diglossia, presenta segni evidenti nella lessicologia e nella terminologia ecclesiastica greco-bizantina, suscitando ancora oggi l'interesse di antropologi, linguisti, studiosi di cultura e storici dell'arte.

Toponomastica e antroponimia bilingue: italiano e albanese (arbëreshe) negli insediamenti arbëreshë d'Italia: casi esemplari come San Giorgio Albanese (Mbuzat), San Cosmo Albanese (Strigar), Piana degli Albanesi (Hora e Arbëreshëvet), Contessa Entellina (Kundisa), ecc.

Nuovi apporti dalla comunità albanese nell'Italia centrale e settentrionale: i termini stessi: *italo-albanesi*, *siculo-albanesi*, utilizzati in Italia per denominare gli Arbëreshë, così come gli albanesi d'Italia, ampiamente diffusi nella letteratura albanologica di qua e di là dall'Adriatico, sono di grande interesse e saranno impiegati come indicatori e chiavi di interpretazione della civiltà biforcata degli Arbëreshë d'Italia, come diaspora situata tra etnicità e rito ortodosso bizantino. Le relazioni e le discussioni riguarderanno anche la storia degli insediamenti arbëreshë in Italia, approfondendo in particolare il rito ortodosso bizantino come parte delle manifestazioni e degli sforzi di questa diaspora per l'autoconservazione e l'affermazione dei propri valori etnici e religiosi, in quanto balcanici in Italia, distinti comunque dai contesti italiani nei quali vivono da secoli. Verrà presa in considerazione anche la questione relativa agli albanesi di fede musulmana che vivono in Italia, nonché fenomeni dell'onomastica (nomi propri di persone) italianizzati o moderni (ma non tradizionalmente albanesi), come indicatori del processo di inclusione degli albanesi d'Italia nel tessuto urbano e culturale italiano ed europeo.

Temi principali delle relazioni e delle comunicazioni

- La storia della fondazione degli insediamenti arbëreshë in Italia.
- La mappa della distribuzione geografica degli insediamenti arbëreshë albanofoni (antichi e recenti).
 - Gli insediamenti arbëreshë in Italia rivestono un grande interesse nell'ambito dell'albanologia. Lo studio dei meccanismi di vitalità di un sistema linguistico consente di elaborare una presentazione della conoscenza e dell'analisi della lingua in contesti diasporici. Molto preziosi risultano pertanto anche i dati dell'onomastica arbëreshe in Italia, così come quelli della "diaspora della diaspora" presenti in molti Paesi lontani dalla patria antica "Arbëria", soprattutto in America, Australia, ecc.
- Indagine concreta delle denominazioni dei villaggi, strade, piazze, ecc., in due lingue, italiano e albanese: "Mirë se vini në Shën-Mitër Koronë! (Benvenuti a San Demetrio Corone!); Mirë se vini në Strigar! (Benvenuti a San Cosmo Albanese!); Jam ka Ungra (Sono dal'Ungro); Jam ka Spixana (Sono da Spezzano Albanese)".

Non si può non sottolineare che, ancora oggi, in quasi tutti gli insediamenti arbëreshë, accanto alle denominazioni ufficiali in italiano, è usato anche il nome in albanese. Es.: San Giorgio Albanese – Mbuzati; Macchia Albanese – Maqi; Frascineto – Frasniti; Cerzeto – Qana; Ginestra – Zhura; Mezzojuso – Munxifi; Pallagorio – Puhëriu, ecc.

• La nuova diaspora albanese in Italia: le principali metropoli in cui vivono e operano comunità albanesi nell'Italia settentrionale e centrale.

• L'interazione tra i centri storici della diaspora arbëreshe in Italia e i nuovi arrivati dell'emigrazione degli ultimi trent'anni.

• La lingua albanese e la lingua italiana. Influenze dell'italiano sull'albanese.

• Albanologi italiani: Vittore Pisani, Carlo Tagliavini, Giovanni Battista Pellegrini, ecc.

• Grammatiche della lingua albanese e dizionari dell'albanese scritto redatti da autori italiani, come A. Leotti.

• Dizionari italiano–albanese e albanese–italiano: A. Leotti, F. Leka, Zef Simoni, Shpëtim Çuçka, ecc.

• Letteratura italiana tradotta in albanese (autori e opere), a partire dall'Eneide di Virgilio, La Divina Commedia di Dante Alighieri, le Novelle di Boccaccio, fino a Umberto Eco, Dino Buzzati, Carmine Abate, ecc. Traduttori noti: Pashko Gjeci, Amik Kasoruho, Donika Omari.

• Letteratura albanese tradotta in italiano.

• Autori albanesi che vivono e scrivono in italiano o in entrambe le lingue, italiano e albanese.

• Figure illustri della Nazione albanese che hanno studiato in Italia e si sono distinte nel mondo accademico, come Gjon Gazulli presso l'Università di Bologna, ecc. La lingua albanese e la lingua italiana. Influenze dell'italiano sull'albanese.

• L'interazione dei dialetti arbëresh con la lingua italiana: un'analisi sociolinguistica del contatto linguistico

• La conservazione delle strutture indoeuropee nella lingua arbëresh: un confronto con l'albanese standard: Morfologia, sintassi e lessico dei dialetti arbëresh come specchio dell'evoluzione della lingua albanese.

• Le problematiche dell'insegnamento della lingua albanese nella diaspora albanese in Italia.

• Il programma in lingua albanese su RAI-1: valore e prospettiva di questa iniziativa.

Il Comitato Scientifico della conferenza sarà di supporto, in particolare per i giovani studiosi che presenteranno le proprie prospettive sui temi sopra citati.

Istruzioni per la partecipazione

1. Le lingue ufficiali della conferenza saranno: albanese, italiano e inglese. I lavori saranno accettati in una di queste tre lingue.
2. La scadenza per l'invio dell'abstract (in inglese e in italiano) è il **12 gennaio 2026**.
3. La conferma per tutti i partecipanti sarà inviata entro il **30 gennaio 2026**.
4. L'abstract non deve superare le 250 parole e deve includere nome dell'autore, istituzione, indirizzo e-mail e titolo del contributo.
5. Gli abstract dovranno essere inviati entro la scadenza all'indirizzo e-mail:
meleq.shopi@uniel.edu.al

Svolgimento della conferenza

La conferenza si terrà in presenza presso il Dipartimento delle Arti dell'Università di Bologna i giorni **19 e 20 febbraio 2026**.

Il tempo dedicato a ciascun partecipante è di 10 minuti, con presentazione Poëer Point consigliata in inglese o in italiano.

Comitato Scientifico

Prof. dr. Donatella Biagi Maino – Università di Bologna

Prof. dr. Riccardo Brizzi – Università di Bologna

Prof. dr. Giuseppe Maino – University of Bologna, The New York Academy of Sciences

Prof. dr. Klodeta Dibra – Università di Tirana, Facoltà di Lingue Straniere

Prof. dr. Bardhosh Gaçe – Università “Ismail Qemali”, Valona

Prof. dr. Blerta Topalli – Università degli Studi di Bergamo

Assoc. Prof. dr. Ardian Lami – Decano della Facoltà delle Scienze Umani, Università di Elbasan “Aleksandër Xhuvani”

Prof. dr. Nertila Ljarja Haxhija – Università di Scutari “Luigj Gurakuqi”

Collaboratori scientifici:

Assoc. Prof. dr. Diana Kastrati – Centro di Studi e Pubblicazioni per gli Arbëreshë, Tirana

Dr. Vilma Proko – Centro di Studi e Pubblicazioni per gli Arbëreshë, Tirana

Comitato Organizzatore

Assoc. Prof. dr. Meleq Shopi (chair)

Prof. Donatella Biagi Maino (co-chair)

Assoc. Prof. dr. Eranda Halluni Bilali

Assoc. Prof. dr. Ardjana Braja

Dr. Florinka Gjevori

Dr. Denis Himçi

Dr. Karmen Lazri

PhD (c). Dorina Daiu

Dr. Virginia Rasponi

PhD (c) Rezart Asllani